

Poolse melkveehouderij moet nog achterstand inhalen

Tekst en beeld: Jef Verhaeren

Polen is de vierde grootste melkproductielidstaat van de EU. Dit wil echter niet zeggen dat alles er op rolletjes loopt. Uiteraard heeft ook Polen te leiden onder de huidige zuivelcrisis maar bovendien heeft het land nog een serieuze achterstand op te halen op het vlak van efficiëntie, kwaliteit, hygiëne en stalvernieuwing.

Qua genetica wordt er wel vooruitgang geboekt in Polen.

Een zogenaamd vernieuwde stal in Konskie.

Zo moet de concentratie op het vlak van de melkveehouderij worden doorgezet. Er is echter heel wat potentie en werkracht. Op het gebied van het zelfstandig ondernemerschap moet zeker nog vooruitgang worden geboekt. Op de landbouwmachinebeurs Agrotech in Kielce in maart jl. waren 700 standhouders aanwezig op meer dan 60.000 m². *Melkveebedrijf* stelde vast dat de Poolse landbouwers massaal de beurs bezochten.

De Poolse melkveehouderij

In 2014 waren er in Polen 305.000 melkveebedrijven, 59 procent minder dan in 2004. Er zijn 2,25 miljoen melkkoeien (voor 97 procent Holstein) en er wordt in Polen 12,7 miljard liter melk geproduceerd maar slechts 10,58 miljard liter wordt geleverd aan nog 176 zuivelfabrieken. Daarmee is Polen goed voor 8,2 procent van de EU-productie en 2,1 procent van de wereldproductie. De melkveehouderij zorgt voor 15,6 procent van de Poolse landbouwproductiewaarde. De melkprijs bedraagt nu ongeveer 27,83 euro voor 100 kg. De gemiddelde melkproductie bedroeg in 2014 5.520 liter, 32 procent meer is dan in 2004. De melkproductie blijft stijgen ondanks de lage melkprijzen, in 2015 nog met 2 procent.

Er wordt in Polen duidelijk met twee snelheden gewerkt. De koeien die aan de melkcontrole zijn onderworpen (slechts 35 procent van de Poolse melkveestapel) en dus verantwoordelijk zijn voor de melkleveringen aan de zuivelindustrie geven gemiddeld 7.582 liter met 4,08 procent vet en 3,36 procent eiwit.

Qua genetica wordt er wel vooruitgang geboekt - de Poolse federatie van rundveefokkers en melkveehouders trekt de kar en er zijn KI-centra aan het werk met ingevoerd sperma - maar op het gebied van voeding van melkkoeien kan er zeker nog veel verbeteren. De kennis ontbreekt nog. Er wordt veel gevoerd met zelf gewonnen hooi. Professionele bedrijven gebruiken wel kuilvoer en maïs, zelfs concentraten, maar rantsoenberekeningen worden nog weinig gemaakt. Het gebruik van kernvoerders stijgt echter met 20 procent.

De melk wordt vooral verwerkt tot drinkmelk, room, kaas, boter en melkpoeder. Polen is een netto-exporteur voor zuivelproducten en lijdt dus sterk onder de Russische boycot. In 2014 werd voor 2,14 miljard euro geëxporteerd en voor 822 miljoen ingevoerd. Polen voert vooral melk, kaas en boter uit naar Duitsland, wei en boter naar Nederland en kaas en boter naar de Tsjechische Republiek. Melkpoeder wordt uitgevoerd naar onder meer Algerije, China en Vietnam. Het land importeert vooral uit Nederland, Ierland en Duitsland.

De Poolse zuivelindustrie

De Poolse zuivelindustrie is de laatste 10 jaar geconcentreerd van meer dan 500 fabrieken naar 176 - hoofdzakelijke coöperatieve - zuivelfabrieken. De 10 grootste halen 90 procent van de melk op.

De Nationale Unie van Poolse Zuivelcoöperaties is de grootste federatie van de zuivelindustrie. Ze groepeerde 90 zuivelcoöperaties en vertegenwoordigt meer dan 100.000 melkveehouders. Deze federatie houdt zich actief bezig met de professionele vorming van melkveehouders.

Daarnaast zijn er de Poolse Vereniging van Zuivelverwerkers en nog enkele andere overkoepelende organisaties. De zuivelwereld in Polen is dus een beetje verdeeld. De industrie is voor een groot deel nog kleinschalig.

Een bedrijfsbezoek

In Konskie, zo'n 40 km van Kielce, bezochten we het melkveebedrijf van Michal Matuszczyk. Het geldt als een modelbedrijf want er was net ook een groep Oekraïense melkveehouders op bezoek. Mijn gids zei trots: "Tot voor enkele jaren gingen Poolse melkveehouders naar Nederland, België, Duitsland en Denemarken kijken hoe geïnnoveerd moest worden, vandaag komen de Oekraïeners bij ons kijken." Michal had het bedrijf, dat vroeger een staatsbedrijf was, gekocht in 2000 en dit jaar was het afbetaald. "Het lag er heel slecht bij", zei hij. "Ik heb de stallen dus vernieuwd." Aangenomen dat het er vroeger nog slechter uitzag, moesten we toch constateren dat het nog steeds niet vergelijkbaar is met onze moderne stallen.

Het bedrijf houdt 120 melkkoeien, wat veel is naar Poolse normen. Daar-

Mede dankzij westerse investeerders zijn er ook moderne bedrijven in Polen.

Michał Matuszczyk is trots op zijn 'vernieuwd' bedrijf.

De Poolse melkveehouderij is nog aan een inhaalbeweging toe.

Maïs in een kuilslurf.

naast zijn er nog minstens zoveel stuks jongvee en stieren. Het areaal omvat 150 ha graan, hoofdzakelijk maïs en tarwe, 10 ha bos en 50 ha gras. De melkkoeien blijven binnen en worden gemolken met individuele melkstellen. Volgens Michał geven de koeien 11.950 kg melk per lactatieperiode (305 dagen) met 3,9 procent en 3,55 eiwit. Hij krijgt de hoogste melkprijs in de regio en dat is vandaag volgens hem 0,267 euro/liter. De kostprijs per liter bedraagt 0,22 euro/liter. Maar Michał vreest dat de melkprijs nog zal dalen en de kosten per liter zal stijgen.

Potentie Poolse melkveehouderij

Polen heeft er - samen met Portugal - lang voor geijverd het quotasysteem in stand te houden tot 2020 hoewel de productie snel stijgt. Er is echter een grote achterstand op het vlak van de inrichting en dus van efficiëntie, de

Polen landbouwland

Polen heeft een oppervlakte van 312,7 km² en 38,5 miljoen inwoners. Het landbouwareaal bedraagt 16,2 miljoen hectare ofwel 51,6 procent van de oppervlakte van Polen. In tegenstelling tot de meeste andere landen achter

het ijzeren gordijn was in Polen ook tijdens de communistische periode 75 tot 85 procent van het landbouwareaal in privébezit. In 2004 trad het land toe tot de EU. Vandaag is 97 procent van het landbouwareaal in privé-handen.

De kleinschaligheid is echter nog steeds een handicap. Er zijn zo'n 1,5 miljoen landbouwbedrijven en 70 procent van de bedrijven beschikt over maximaal 5 hectare; slechts 9 procent van de bedrijven is groter dan 15 hectare. De kwaliteit van de Poolse landbouwgrond is gemiddeld genomen eerder zwak. Ten opzichte van het Europese gemiddelde zijn de klimatologische omstandigheden bovendien minder gunstig. Slechts 11,5 procent van de landbouwgrond wordt als 'zeer goed' en 'goed' gekarakteriseerd. 51 procent van het landbouwareaal ligt in benadeelde of berggebieden. Akkerbouw neemt 70 procent van het areaal in beslag, gras- en weiland 20 procent. Naast tarwe, rogge, aardappelen en koolzaad zijn appels - waarvoor Polen een belangrijke exporteur is - belangrijke producties. In centraal- en noordoost-Polen vindt men vooral aardappel- en roggeteelt evenals grasland. Daar is ook de veeteelt geconcentreerd. In het westen wordt vooral fruit, bessen en andere tuinbouwgewassen geteeld. Tarwe, suikerbieten en koolzaad vindt men vooral op de betere gronden in het zuiden.

De plantaardige sectoren zijn goed voor 47,3 procent van de productiewaarde van de Poolse landbouw, de dierlijke productie voor 52,7 procent. Zuivel neemt 18,9 procent voor zijn rekening, varkens 11,9 procent en pluimvee 11,8 procent. De productiewaarde van de Poolse landbouw bedraagt 21,8 miljard euro. Dat is ongeveer 3 procent van het Poolse bnp en 3,7 procent van de toegevoegde waarde van de Poolse economie. Omgerekend naar voltijdse banen is de landbouw verantwoordelijk voor meer dan 15 procent van de werkgelegenheid. Het landbouwincome bedraagt ongeveer 18.000 euro. ←

productiviteit, de hygiëne en de voedselveiligheid, om over dierenwelzijn nog niet te spreken.

Toch heeft de Poolse zuivelsector heel wat potentie. Polen is een belangrijk landbouwland. Er zijn geen problemen op het gebied van mestafzet en het is goed gelegen voor de melkveehouderij, ook wat de handel betreft. Polen zijn ook wel werkers maar de uitdaging om te ondernemen in Polen zelf lijkt niet zo voor de hand te liggen. Werken in Duitsland, België en Nederland brengt meer op. Investeerders uit het westen kunnen hier, in samenwerking met Poolse landbouwers en ondernemers, van de Poolse zuivelsector zeker een grote Europese en internationale speler maken. ←